

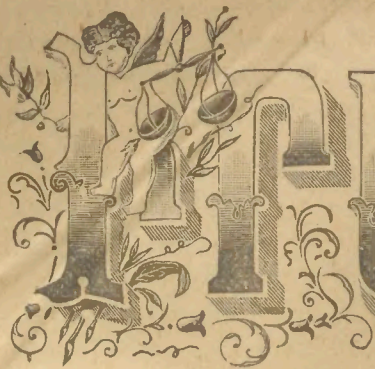
ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ
Տարեկան . . 12 ֆր.
Վեցամսեայ . . 6 "

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Երկու քիւ մէկ ծրարով
Տարեկան . . 14 ֆր.
Վեցամսեայ . . 7 "

ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 Տօյար
Վեցամսեայ 1.50
Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Իրանդանստանի տար
20 ամսեայ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹ ԿՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ՀԱՍՏԻ

Rédaction du journal

„Iravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Иравункъ“

ВАРНА

Գրութիւնք եւ
լեւ տրոշիր

ԱՆՋԱՏՆԻԹԵՐ

— 3 —

Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսի առաջնութեան վերահաստատման լուրը հաղիւ փառք ինչ ուրախացող մեր սրտերը, ահա հեռագիրը մեզ բերաւ Տփլիսի առաջնորդ Գեր. Գեորգ արքեպ. Սուրենեանցի պաշտօնակալութիւնը վճռող իւրաքանչիւր մը ալ տխուր լուրը : Առաջնորդ մը կարգելու և պաշտօնակալ ընելու իրաւունքը ուղղակի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին վերապահուած ըլլալուն հակառակ՝ այդ կայսերական իւրաքանչիւր կողմէ գործնական հոգի վրայ դնել այն նախարարական պաշտօնակալը՝ որ շուրջ ամիս մը առաջ Հայոց Կաթողիկոսին և Սինոդին կազմակերպէր եկեղեցական ձեռնադրութիւն և պաշտօնակալութիւն չընել՝ առանց կանխաւ Կաթողիկոսի կառավարչապետէն արտօնութիւն ստանալու : Ինչպէս որ պատրաստուելու վրայ եղող օրէնքը գործադրութեան գրուի : Թէեւ այդ նախարարական պաշտօնակալին մէջ չկայ արդէն պաշտօնի վրայ եղողներն ալ պաշտօնակալ ընելու խօսք մը : Ուստի Չարին այս նոր իւրաքանչիւր յանկարծ, առանց Կաթողիկոսին կարծիքը ստանալու, Տփլիսի առաջնորդը պաշտօնակալ ընելով, մեզ այն համոզումը կը ներշնչէ թէ ուրախ կառավարութիւնը որոշած ըլլայ Հայոց Կաթողիկոսին սոսկ Վանահօր մը հանգամանքը տալով, վանքին չըջանակէն գուրս զանի ամէն իրաւասութենէ զրկել, նաև Բեդերսպուրկի մէջ խմբագրութեան վրայ եղող նոր օրէնքն այս հիման վրայ ձեւաւոր լինելու է :

Օր ըստ օրէ իրարու յաջորդող այս բռնակալական միջոցները՝ որ մեր վարժարանները, եկեղեցիները և վանքերը կողոպտելէ յետոյ, կողան մեր հոգեւոր պետը իր իրաւասութիւններէն բոլորովին զրկել ու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անկախութիւնը ջնջել սպառնալ, մեզ ազդովին ծանր մտահոգութեան մը կեն-

թարկին, լրջօրէն խորհելու, մտածելու համար թէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնելու ենք վերակելու համար եթէ ոչ Ռուսիոյ մէջ գտնուող մեր ազգային սեփականութիւնները, գոնէ հայ եկեղեցւոյ անկախութիւնը, որ ազգին գոյութիւնը ապահովող էր գլխաւոր նշանակ է և առանց որոյ չէ կարելի պաշտօնակալութեան ձեռնարկել և ոչ մէկ տեղ հայ ազգի գոյութիւնը :

Կարծէ որ այս խնդրոյ վրայ կարծիքի հրապարակային փոխանակութիւններ և արտայայտութիւններ ըլլան. և մենք առանց առջեւ հաճութեամբ կը բանալք մեր սրտերէնքը պայմանաւ որ յօդուածները չստեղծարար չըլլան :

Անցեալ չորեքշաբթի օր Պոլսոյ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ գումարուած վարչական Խառն Ժողովը կրկին զբաղեցաւ գրեթէ միայն Նիւստողէմի ծանօթ խնդրովը :

Մեր ազգային այդ մեծագոյն և յաջո ստարաց արտաքին պատուաբեր հաստատութիւնը ներքնապէս բոլորովին անպատուաբեր երեւոյթ մը կը ներկայացնէր գործադրաբար, մանաւանդ մեր ցեղի և ինքնագոյնի համբաւը կը նսեմացնէ : Այդ հոյակապ վանքը՝ հակառակ իր հաստատութեան բազմաթիւ սեփականութիւններուն՝ տասնեակ մը տարիներ առաջ հաղիւ ազատած իր ուսին վրայ ծանրացող մեծագուծար պարտքէն, որուն համար ամէն գաւառացի հայ քանի մը տարիներ իր զինուորական տուրքին հետ որոշ վճարք մը ըրաւ, այսօր կրկին շուրջ քսան հազար ոսկի պարտքի մը բեռան տակ կը տքայ :

Երուսաղէմայ առաջի պարտքին պատճառ ցոյց կը տրուէին բազմաթիւ ժողովուրդաւորաց վարժարանի մը գոյութիւնը, տպագրական արտագրութիւններ, միաբաններէն սմանց կառավարի վարմունքը և այլն : Այս անգամ

ոչ աչքի զարնող ժողովուրդաւորաց վարժարան մը և ոչ տպագրական արտագրութիւններ մէջտեղ կան, բայց քիչ տարիներու մէջ առաջ եկած բացը աչք ծակելու չափ խոշոր գումարի մը հասած է կըսուի. և ասոր պատճառ ցոյց կը տրուի, գէթ առայժմ, յոռի մատակարարութիւն և մէկ քանի միաբան պաշտօնակալներու շահախնդրութիւնը : Տ. Յարութիւն Պատրիարք՝ օր նախկին պարտքը բաժնաւոր համար գոտեպիւնդ ոգորութիւններ ունեցած էր, պարտաւոր էր նոր պարտքի մըն ալ ծնունդ չի տալու համար, ամէն աչալընթիւն ի գործ դնել : Եւ այդ ինչպէս կերեւայ, այդ ծնունդաւոր Պատրիարքը չէ կրցած իր ափին մէջ առնել կարգ մը վեղարաւորներ և լաւ հսկել մատակարարական ճիւղի գործելուն վրայ : Այս պատճառաւ այսօր իր ապրկարութիւնը զգալով, Պոլսոյ Պատրիարքարանի եթէ ոչ թեւարկութեանը գոնէ աջակցութեանը կապաւնին, որպէսզի այդ շնորհիւ կարելի ըլլայ գոյացած պարտքի յարճուելուն վրայ կասեցնել, մատակարարութիւնը կարգի կանոնի տակ դնել և ըմբոստ միաբաններէն մէկ քանին պատժել ենթակել : Ուրախալի է որ այս տեսակէտով երկու պատրիարքները և Կեդր. Վարչութիւնը համեմատելի են Այս վերջինէն ընտրուած քննիչ զոյգին մեկնումը եթէ փութացուի՝ կառավարութեան արտօնութեամբ կը յուսանք որ հետզհետէ աճող և ճիւղաւորութիւններ ստացող չարիքին առջեւ առնուի :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Սօթիայի Առաջնորդական
Յանձնախումբը հետեւեալ պաշտօնագիրը ուղղած է Կ. Պոլսոյ
Պատրիարքին,
Ամենապատիւ Սրբազան Հայր,
Պուլկարահայոց նորընտիր Առաջ-

նորդ Գեր. Տ. Ներսէս Եպիսկոպոս Պատգամաւորաց պատ. Ժողովէն նշանակուած Յանձնախումբ օրինաւոր գումար և և նմա հրամայած ըլլալով՝ առանց վարանման գործի ձեռնարկել փութացինք նոր տարւոյ սկիզբները շրջակայ հայաբնակ քաղաքներ շրջաբերական զրկել, խնդրելու համար որ, առաջին, հաստատութեան նպատակաւ իրենց ստորագրած գումարին առաջին եռամսեան փութալ հասցնել մեզ :

Հետեւեալ գումարան տեղերէ սկըսուած ըլլալով արդեամբ պատասխանել, (թէեւ առ այս յատկացուած գումարին կարեւորագոյն մասը՝ նպատակին գործածուելու համար յանձնուած է արդէն Գեր. Տ. Վահան Մ. Վարդապետին) խոնորհարար կը համարուինք յայտարարել թէ ի վիճակի կը գտնուինք մեր կարողութեան ներքոյ չափով և ապա ինչպէս Գեր. Առաջնորդ արարածին անձնուէր յօժարակամութեան համետ շնորհակալութեան մը և նախնական ծախսը անհրաժեշտ գումարը հայթայթելու :

Միւս կողմէ սակայն, «Ամանո Պալ-դարիք» գործակալութեան Կ. Պոլսէն հետագրած այն լուրին վրայ՝ թէ տեղական կառավարութիւնը չէ յօժարած անցագիր տալ նորին Սրբազնութեան Պուլկարիոյ դանաղան քաղաքներէն մեզ հասած հարցական նամակներուն չը կարենալով որոշակի պատասխանել, պարմանօք մասնաշաղկապ մեր կառավարի հաւատքը ձեռք բարձր Սրբազնութեան հայրական հոգածութեան և զօրիւ ազդեցութեան վրայ, որում կը պարտի Պուլկարիոյ հայ գաղութը առաջնորդական վիճակի վերածուելուն թանկագին շնորհը և որ զրաւական մը սլոտի մնայ աներկոյց, ազգ. կեդր. վարչութեան բարձր հրահանգներուն համեմատ չարժեքու համեմատութիւն մը հաստատուելուն այս ցերեւցան Ժողովրդի մէջ որոյ զգալի պակասութիւն հարկ չկայ օրինակներով ապացուցանելու :

Արդ, Ամենապատիւ Սրբազան Հայր անհամբեր սպասելով Ձեր հոգածու Հայրութեան աւետաւոր և որդաւոր պատասխանին, և խոնարհ անկածութեամբ մատչելով ի համար Սուրբ և Օծեալ աշոյ ձեռք բարձր Սրբազնութեան :

Ամենախոնարհ ծառայք
Ի զիմաց Կարգադիր Յանձնախումբի
(Ստորագրութիւնք)
Նախագահ
Յօհան Բէնյ. ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻ
Ատենադպիր Ատենապետ
Կրդ. ԽՕՇԼԵԱՆ Ս. ԲԻԻԶԻԲԵԱՆ
Գանձապետ
ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ ՍՈՒԲԻՍԵԱՆ
15 Յունուար 1904
ՍՕՖԻԱ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Ս. Էլմիաճնէն Նոյեմբ. 26/5
գեկտ. ին «Արմէնիա» ի զրկուած
թղթակցութեան մը հետեւեալ
տեղեկութիւնները կը քաղենք .

Շուշիի գլխորդին փակման նախա-
բարական հրամանը պատճառաբանած
է թէ այդ գլխորդին աշակերտներու ,
ուսուցիչներու եւ կոտորակարող մար-
մարներու մէջ փնտրեալ թիւն
նշմարուած է : Թղթակցը գիտել
կուտայ թէ «այդ նկատողութիւններ
համար կարող էին հեռացուիլ կա-
կածելի անձինք , ինչպէս որ պետական
գլխորդներու մէջ կերպ խաղաղացի
ընդունուած է , բայց ոչ հիմնովին
տեսարան մը հաստատութիւն » :

ժողովրդեան մեծագոյն մասը
ուղղամիտ եւ անձնուէր գտնուեցաւ
եւ շատ գէպքերու իր բնական դաշ-
տովը յայտնեց . բայց զգալիաբար
ինչպէս ինտելիգենտ դասի՝ նոյնպէս
եւ հոգեւորականներ մէկ մասը իւր
սեփական շահերի համար փոխադրութեան
համար օտար դերի մէջ ընկաւ . մի
քանի հոգեւորականներ երկնց անձ-
նական կամ կուսակցական հաշիւնե-
րով փնտրեալ ընթացքի մէջ գտնուե-
ցան . բայց զրա հետ միեւնոյն ժամա-
նակ գտնուեցան այլ պիտիւնք որոնք
բողոքելու գաղափարին պաշտպան
հանդիսացան եւ զօրավիշ եղան ծե-
րունի Հայրապետին : Դրադէտ եզրո-
կոպտանքի մէկը իր Պետին թուա-
ւորել տալու փորձն ըրաւ եւ Հայրիկ
ոչ թէ միայն չպատեց , այլ անտար-
բեր եւ ներողամիտ գտնուեցաւ

Մայր Աթոռոյ «Սբ. Բատ» պաշտո-
նական թերթը զրաքննութեան հրա-
մանաւ 5 ամիսէ ի վեր չ'աղբաւ է :
Խմբագրութիւնը պիտի հրատարակէ
ամսագիր միայն այն պայմանաւ որ
զրաքննիչը թոյլ տայ յայտարարել թէ
կատարելական կարգագրութիւններ
կը հրատարակուին «կատարարութեան
պահանջմամբ» . «ուրիշ կերպ խմբա-
գրութեան «Արարատ»ը պիտի գաղա-
րեցունէ » :

ժողովրդեան քաղած տնտե-
սական ծայրայեղ է . կոտորածները
յետոյ ահագին թուով բանտարկու-
թիւններ եւ քրտորանքներ տեղի ու-
նեցան . արտօրուող ու բանտարկուող
հոգեւորականներ թիւը ինձ յայտնի
է . — Սուքիաս Արքեպ. Պարզեան .
Ղուկաս Վ. Կանաչեան , Թովմազ Վ. Ղլու-
րի յաջորդ . Նիկի Տէր Թադէոս Քնյ .
Ղամարուի Տ. Վարդան . Զաքարիայի
Տ. Աշոտ . Երեւանի Տ. Խաչատուր .
Կարփուայ Տ. Մարկոս . Մասաթայի
Տ. Խորեն Տիւղբեաստի Տ. Յովաննէս .
Բանաստեմէն Գուրի Տ. Ստեփան
Կարսի Տ. Խորեն . Տ. Աւստի Տ. Տ.
Դիմիտրի : Խուզարկութիւններ , բան-
տարկութիւններ եւ քրտորանք կը շա-
րունակուին . պաշտօնական մեծամեծ
ղեղձակներ են անոնք . տաճկահայ
բանտարկեալներ հաշիւ չկայ : Մի
քանի քաւառագիտներ՝ ձանձրանալով
այլու գալիքին բանտարկեալներ
պիտիւնք ու մօրտէքներ փնտրելու շահ-
դիտութիւններ սկսեցին գէպի տեղա-
ցելու որ մարդիկ . օր . էջմիածնի
գաւառագիտ շահափութիւնից ար-
տօրուեցան 3 բոլորովին անտարբեր
մարդիկ գէպի Թուսաստանի խորքեր .
Սմայտ Զաքարեան , Գեորգ Դաւիթ-
եան , Եղիշ Սուքիասեան : Վերջերս
ժողովրդից խուցից դիւղագիտ ընտրե-
լու իրաւունքը եւ յանձնուեց գաւա-
ռագիտների քահանայութիւն :

ԲԱՆԱԲԱՍՆ

Եւրոպական Թուրքիոյ նահանգնե-
րուն համար ծրագրուած բարենորո-
գումները դրածագրելու նպատակաւ
ոտտիկանական կազմակերպութեան
համար հետզհետէ Պոլսէ կը հասնին
եւրոպացի սպաներ . արդէն հասած են
նաեւ ընդհանուր կառավարիչ կամ քն-
նիչ Հիւմի փաշային կցորդ երկու քա-
ղաքական պաշտօնականներ մին Ռուս
մին Աւստրիացի , նոյնպէս իբրեւ ոտա-
կանագետ Իտալացի բարձրաստիճան
սպայ մը :
Պետութեանց կողմէ այդ պաշտօնա-

կաններու փութացումը որոշապէս ցոյց
կուտայ թէ որոշուած ծրագիրը գործա-
դրելու փափաքին մէջ բաւական ան-
կեղծ են իրենք բայց թո՛ւրքը — Վրա-
տահարար կրնանք ըսել թէ՛ ոչմիայն իր
խոստումին մէջ անկեղծ չէ այլ նաեւ
պատրուակ կը փնտրէ , եւ ի հարկին զայն
պիտի ստեղծէ , որպէսզի ընդունած
ծրագիրը չը գործադրուի : Այսպէս
ներքին մէկ մասը զրգուած է արդէն ,
որոնք կը բողոքեն թարեւորագումնե-
րու գէպի իրենց միջոցներով արգելի
ըլլալ կը սպասեն . իսկ Դուռը իսլամ
խաժմանին այդ զրգուածը պատճառ
բանելով կը ջանայ փնտրանքներ հարմ-
ղել որ Մակեդոնիոյ ոտտիկանական
կազմակերպութիւնը մէկէն իմէկ եւ
ամբողջութեամբ չը գործադրուի , այլ
քչիկ քչիկ : Երբ բարենորոգմանց
ինչպիսի ըլլալ , թրքական յաւանա-
կան յանկերդն է այդ «նախա» , եւա-
վաչքը : Եւ սա այն նպատակաւ որ
ժամանակի հոլովման մէջ բարձրագոյն
ոտտիկ մը ներկայանայ ընդունուած
ծրագիրը ջուրը ձգելու : Սուրբանին
չգէպուած այս քաղաքականութեանը
յաջորդութիւնը ներկայ օրերու մէջ եր-
կու յոյսերու վրայ հիմնուած է : Ա-
նոր ստանդին յոյսը կը կայանայ . ուս-
մարտական պատերազմի մը հաւանա-
կանութեան վրայ . երկրորդը , զարնան
Մակեդոնացի քրիստոնէականներու սպա-
ստութեանը ու Պուլիսիոյ պիտու
զրուածութեամբ միջամտութեանը վրայ : Եթէ
այդ երկու յոյսերն մին պատկուի ,
թարեւորագումնը դրածագրութիւնը կամ
բոլորովին ջուրը կիցնայ եւ կամ ա-
նորոշ ժամանակի մը համար կը յետա-
ձգուի : Այս հաշուով աւայժմ Մակե-
դոնիոյ բարենորոգմանց գործը միայն
կրկայի քայլերով առաջ կը տարուի ,
ու միւս կողմէ զինուորական պատե-
րաստութիւնները կը շարունակուին ,
զարնան ապստամբական ծագումը զըս-
պելու պատրուակաւ : Այս պատրա-
տութեանց առջեւ քաղաքական արդ-
ար իշխանագետութիւնն ալ ձեռքերը
ծալած չի նստիր . իսկ յեղափոխական
պիտիւնք համոզուած թուրքին կեղծի-
քն եւ խոստումներու տնտեսականու-
թեան , կը պատրաստուին մեծ շար-
ժումի մը : Մեծակայ արագան անը-
տոյց է :

Մայրաքոյն Արեւելքի գործերը ա-
ւելի գերագրդիւն վիճակ մը ստացած
են կրկին : Քանի մը օր առաջ տիրող
կարծիքը այն էր թէ կարելի պիտի
ըլլար Ռուսիոյ եւ Ճարմին միջեւ վե-
ճի տարակալ եղող խնդիրները խաղա-
ղութեամբ կարգադրել . բայց այսօր
ամէն կողմէ հասնող լուրերը եւ
յայտնուած կարծիքները պատերազմը
անխուստիկ ցոյց կուտան , եթէ
Ռուսիա կարեւոր զինուորական
չլինէ Ճարմինի պահանջներուն : Այս
վերջինը զո՛ւ չը մնալով Ռուսիոյ առաջի
պատասխանէն , նոր պաշտանագրով մը
կարուի եւ որոշ պատասխաններ ուղար-
կէ Զարի կառավարութեանը կարծ պա-
մանաւած մը նշանակելով , ըստ ոմանց
10 օր , Այսօր Ճարմինը այդ պատա-
խանին կը պատկն անհամբեր եւ մի-
եւնոյն ասեւն փութով առաջ կը տա-
նին պատերազմական պատրաստութիւն
նշրը , բոլոր պահանջի սպաններ ի-
րենց անկերը կանչուած են , Իօզումկա-
յէ նոր գնուած երկու մեծ պատե-
րագիական նաւերը քանի մը
օրէ Ճարմինական ջուրերը կը հասնին .
այդ շնորհիւ Ճարմինը գերակշիռ ծո-
վալին ուժ մը ունեցած պիտի ըլլան :
Ռուսիա թէեւ արագագիւր կ'իջնի
որոշ զինուորականներ ընկալու խաղա-
ղութեան պահանջման սիրուն համար ,
մեւնոյն ասեւն կը շարունակէ իր ծո-
վալին եւ ցամաքային ուժերու պատ-
րաստութիւնը . ամէն օր երկաթուղին
զօրագունները կը փոխադրէ գէպի Մայր .
Արեւելք Մեղրիկականէն պատերազ-
մական նաւեր կը դրկուին գէպ այն
կողմ եւ Բօթի — Սիւրիի նաւահան-
գիստին մէջ հաւաքուած ութսունէ
աւելի նաւերու մէկ կարեւոր մասը
նեղուցէն դուրս հանուելով պատրաստ
կը կենան ամէն պատահանութիւն
զինագրուելու համար .
Կրտսի թէ Զարը հրամայած է փո-
խադաշ կը ծախալ Ալեքիէի գիշը-
ղութիւններ ընկ Ճարմին . բայց վերի
շարունակական պատրաստութիւնները
նկատի առնելով այս լուրը ապահովու-
թեան չը ներշնչէ : Թան կը գրէ
թէ ուս Ճարմինական խնդրոյն կարգա-
դրութիւնը Զարը ինք ձեռքին մէջ
առած է . որպէսզի պատերազմի կու-

ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

«Շատ մը տարիներ առաջ մեր հայերը զգալին
«թէ այլ եւս չէին կրնար տանիլ թուրքերուն հա-
բրտահարութիւնը փոքր Սիւնի մէջ եւ ուստի ,
«անոնք , գէթ այս Հայերէն օմանք , կազմակերպու-
«ցին գաղանի ընկերութիւն մը «Հնչակեան կուսակ-
«ցութիւն» կոչուած : Թուրքիոյ պետութիւնը կըր-
«ցածը ըրաւ . որ այդ կուսակցութիւնը չ'առաջանայ
«բայց չ'աջողեցաւ : Որքան Սուրբանը ձերբակալեց ,
«սպաննեց , տնիքան աւելի անոնք աճեցան , ու
«տարածեցին իրենց ճիւղերը ամբողջ Հայաստանի
«եւ Եւրոպայի մէջ եւ իրենց կեդրոնավայրը , Լոն-
«տոն : Թուրքերը յուսահատեցան , անոնք տեսան
«որ այս Հայերը չ'պիտի տանին իրենց բարբ րոտու-
«թիւնը եւ չ'պիտի մնան գերիներ՝ ինչպէս եղած են
«չաւտ մը տարիներ . այսպէս անոնք աւելի յուսա-
«հատեցան եւ սկսան ամբողջական ջարդեր , կրնար
«եւ տղաքներ , ջարդ մը որ ամբողջ քաղաքակիրթ
«աշխարհը ցնցեց , եթէ Անգղիա չըլլար հայ ցեղը
«ընտելնջ եղած պիտի ըլլար , նոյն իսկ այս սոսկալի
«Վարդը չ'կրցաւ սպաննել կուսակցութիւնն եւ իր
«գործը : Ընկերք մէկ բան կը մնար Թուրքիոյ , այն
«էր գտնել խնդիր ու դատարարելու մարդ մը
«Հայերուն մէջէն , որպէսզի այդ անձը , թուրք
«Սուրբանի խափելէն ըլլալով ծախու առնէ կուսակ-
«ցութիւնը : Այս մարդը , Սրփիար Սրփիարեան ա-

« ունով , յանձն առաւ մասնել իր խեղճ դժբաղդ
«հայրենիքը , եւ նոյնիսկ իր կուսակցութիւնը :
«Այս մարդը Սուրբանին ոտկներով զրպանը ընց-
«ցած , Լոնտոն , կեդրոնայրը եկաւ եւ ինքզինքը իր
«կուսակցութեան վարիչը հռչակեց : Շատ մը դժուա-
«բութիւններ վերջ , սկսաւ թերթ մը հրատարակել
«միւրնին նման «Հնչակ» անունով : Մեք տակ-
«տուեցանք գաւ իմանալ իր գէպ ձեռք գաւառներուն
«մէջ , Լոնտոն , ինչ որ կարծեմ ծիւծի է ձեռք ար-
«դէն : Դատարանները զայն յանցաւոր գտան եւ
«արքիւղեցին զինք : այդ կեղծ թերթը հրատարակելէ
«եւ այսպէս անկեղ արտաքուսեցաւ մեր կուսակ-
«ցութիւնէն միանգամ ընդմիջաւ . բայց գործադար
«այս նոյն մարդը իր մէջ քանի հեռեւորներն ունէր
«որոնք աշխատած էին իր հետ : Երկար տարիներ
«անոնք այդ մարդուն գործիքն եղան , մինչեւ անց-
«եալ տարի երբ անոնք ալ անոր ճարմին գոյնը
«տեսան եւ իրենց կուսակցութիւնէն ալտաքուցին :
«Այդ մարդը արտաքուսել վերջ , այս պղծիկ խոսքը
«որ ինքզինքնուն կուսակցութիւն անունը կուտա-
«ցին մեղի գրեմքին խնդրելով որ իրենք իրենց մէ-
«ջէն արտօրուած են խափելի կ'սխալեցին եւ
«ուղեցին մէկ մարմին ըլլալ մեղ հետ , եւ գործել
«ձեռք ձեռք տուած իրեն մէկ կուսակցութիւն :
«Մեք ուրախութեամբ ընդունեցինք զիրենք առ-
«ջով անոնց մեր սրտերն ու ձեռքերը եւ զանոնք
«քաջալերելու համար իրենցմէ եւ կուրք ձեռք քաղա-
«քի մէջ Լոնտոնի հրատարակուող մեր թերթին
«սեփականատիրութեան մէջ առնեք , պայմանաւ որ
«անոնք հնազանդին միայնակ կուսակցութեան հա-
«մար նոր խմբագրուած եւ ստորագրուած օրէնքնե-

«րուն եւ սահմանադրութեան : Անոնք խոստացան
«այդպէս ընել եւ մասնակ մը ըրին ալ բայց դժ-
«բաղդարար մենք նորէն սխալ մը գործած էինք
«փառհաւթիւնը զրա՞ծ ըլլալով անոնց մէջ , քանի որ
«այս երկու մարդիկը զորս մենք մեր թերթին սե-
«փականութեան մէջ առնինք , սահմանեցաւ ու ըրիչ
«բան չէին , բայց եթէ գործիքները նոյն այն մար-
«դուն Սրփիար Սրփիարեանի , Սուրբանի խափելի :
«Այս բանին չէինք կրնար չէինք կրնար այլեւս
«համբերել : Բայց մենք պիտի պահանջեց մեր
«թերթին իրաւունքները եւ սեփականութիւնը .
«ինչ որ ալ պատահի եւ ինչ որ ալ ըլլան բոլոր
«ծախքերը , թէեւ մենք աղքատ ենք , կարծեմ կա-
«ցող պիտի ըլլանք ծախքը տանիլ եւ այս բանի մէջ
«կը յուսանք որ զուք ձեռք կրցածը պիտի ընէք ,
«եւ միեւնոյն ժամանակ պաշտպանէք մեզ ձեռք դա-
«տարանիւն մէջ : Այս պարագան աւելի մանրա-
«մասօրէն պիտի բացատրուի իմ բարեկամին կողմէն
«ու ինծի հետ սեփականատէր է թերթին : Եւ կա-
«տարեալ փաստութեան ունիւմ իր վրայ , ինչպէս
«որ իր անունին զրկած իմ փոխտնտերէն պիտի
«աւանդէ » :

1903 յունուար 27 ին , դաւադրանքի դատի կը
հրաւիրէին մեզ . Սրփիարեանք իր անդամներու
արձանագրութիւնը դատարարին մօտ : Երկու կողմէ
փաստարարներ նշանակուած էին ու կապալէին դա-
տարարութեան կոչմանը , երբ ամիս մը վերջ
1903 փետրուար 27 ին մեր փաստարարն հաղորդեց
մեզ դաւադրանքի փաստարարին յայտարարութիւն-
նր թէ՛ դատարարութիւնն անդի պիտի չու-
նենայ :
Ու այս բոլոր խաղաղութեանց անորակիւ հեղե-
նակներն են որ կրնան կոր գրել , թէ մենք ու-
ղած ենք զապահանջ զիրենք մեղքով բայց իրենք
երեւակայական «Բքս կէտի » գործունէութեան պէ-

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Ամանս պիշկարըն պէյանը իւզրէ , Ռուս էլիսի Կովկասիա- տա պուլընան էրմէնի մուհո- ճիւղէրին վաթանլարընա ավաթ իթմէլէրի իշին Պապը Ալիտէն թէքար միւսատէ թալէպ իթ- միշ տիր :

— Սթանպուլտան էնֆորմաիօն կազմէթաննա իշար օլընտըղընա նազարէն , Մաքէթոնիա մէսէլէ- սի իշին Սթանպուլտաքի էլի- լէր եագընտա պիր Գոնգըրէ թէ- ճէմմիւ իտէճէքլէր : Իթալիա էլիսի Մաքէթոնիա ժանտար- մասընը թէշքիլ իթմէք իշին 2000 իթալիալը ասքէր ճէլպ ի- տուպ ժէնէրալ տի ճօրճիսին թաշիթը զօմանտաղընտա պու- լընտըրմագ իգթիլպա օլտըղընը Գոնգըրէսէ արզ իտէճէք իմիշ . պու էքքեարա տիկէր տէլլէթ- լէրին միւթապագաթ իթմէ- սի շիւքէլի ատտ օլընլօր . թիւրքլէր իսէ պու թէքլիթէ մուխալիթ օլուպ անը մագարաթ- լը ատտ իտէյօրլար :

— Պուլկարիտան թիւրք սին- րընա չէթէլէր կէշուպ , ասքէր- լէր իլէ վուրուշտըղընա տայիր օսմանլը հիւքիւմէթինին վէլլէ- լէսին Ամանս պիշկար թէքիլպ իթմէքլէ , արքի օլարագ թիւրք ասքէրինին Ռիւ ճիւլարընտա պուլկար սինօր մուհաթըղլարը իւզէրինն աթէշ իթմէսինի պիւ- տիրիյօր : Պու վուզ ուաթտա պուլ- կար մուհաթըղլար հէր նէ գա- տար իշարէթլէրլէ քէնտիլէրինի թանըթմըլար իտէտէ՝ թիւրք- լէր թէքըր եարմ սաաթ աթէ- չէ տէվամ իթմիշլէր , ֆապաթ պուլկարլար հիշ պիր թէլէֆիաթ վէրմէքսիլին մէքքէլլէրինն վա- սըլ օլմուշլար :

— Աստրիա վէ Բուսիա թարա- ֆընտան Մաքէթոնիայ կէնտէ- ըրիլիշ օլան իշի միւլլէրլէ մէ- մուրլարը մուքէթիշ Հիւմի բաշա իլէ կէօրիւշլիւշլէր . վէ բաշա գըսմէն իճրա օլընմըշ օլան իս- լահաթը անլէրէ արզ ու իյլահ իթմիշ տիր : Մէքքիւր մէմուր- լար օլընան իճրաթա գանաթ հասըլ իթմէք իշին գօնթօլ

որ պիրի գուժարուի քիշ օլըն պիրի գիւնայ անշուշտ միջոցներ ձեռք առ- նել այդ գաղանկը սանձահալու համար : Բայց արգէն իսկ Հայոթիեան խղճմանքը անոնց մարին իր վճիռը տուած է Ռեւէ Հայու համարոր սիրտ ունի այդ աւազակները այլեւս մէկ ա- նուն միայն ունին :

— Կ Ա Յ ԷՆ :
Կեդր . վԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ՀնՁ ԿեԱՆ ԿՈՒՍԱԿՈՒԹՅԱՆ
Լոճսմ
Յուլիս 1903

ալթընա ալաճագլար վէ տահա կէնիշլէտէճէքլէր . վէ պուլնաան մաատա թիւքէթիշ Հիւմի բաշա- նըն երլորդտան վէ Պապը Ալի- տէն միւնասէպաթընը ազալթմա- յա չալըշաճագլարընը Ամանս Պիշկար պիւտիրիյօր :

— Ամանս Բոշիէնի պէյանը իւզրէ , Պապը Ալի Սթանպուլտա- քի էլիլէրէ պիրէր իթալիա- մէ եօլլալուպ , էտիրնէ հիւքիւ- մէթ զօնաղընը , Սթանպուլ չըմէն տըքէր սթաաիօնը վէ ինկիլիզ էլիսինին մայէթ վարօրընը պէր հալա իթմէք մագարէտի իլէ՝ Պո- ըիս Սարաֆուլըն իթալիատան քիւլլէյէթլի տինամիթ սաթըն ալտըղընը պիւտիրիյօր տիր :

ՏԱԽԻԼԻԼ

— Սպարանիէ պուլնաան էլլէլ Մաքէթոնիալը մուհաթըրլէր ի- շին 300000 ֆր . իանէ թալիսիս իթմիշ իտի . ֆապաթ պու մէպ- լաշ քէթալէթ իթմէտի . զիրա պիր թարաֆտան եէնի մուհա- ճիւրլէր կէլտիլէր վէ տիկէր թա- րաֆտան մէքքիւր իանէնին պիր գըսմը էտիրնէ վէ Մաքէթոնիա վիւլայէթլէրինն սէֆալէթէ տիւ չար օլան էհալիէ եարտըմ կեօն- տէրիլի : Իշլէ պու սէպէպլէ Սպարանիէ 300, 000 ֆր . պիր մէպալալ տալիս թալիսիս իթմի . իշպու եէնի իանէ տալիլիշ նէ- զարէթինին 1904 սէնէսի պիւտ- ճէսինն գալտ օլաճագ տըր :

— Պուլկար միլլէթինին մէշ- հուր վաթանլէրվէր վէ մուհաթիս Լուպէն Գարալլէլլըն պու կիւն 25 ինճի սէնէի տէվըրլէսի օլմագ միւնասիպէթլի իլէ , Պուլկար Մէա- ըիթ նէզարէթլիտէն մէքթէպ միւտիրլէրինն կէնտէրլէն թա- լիմաթ իւզրէ , մէքթէպլէրտէ տէրլէր թաթիլ օլընուպ , պու կիւն շէնիլքէր իճրա օլընլօր : Պու միւնասիպէթլի հէր նէ հա- սըլաթ թէճէմմիւ օլընլօր իսէ անընլէ Լուպէն Գարալլէլլըն զիբրի ճէմիլի իշին պիր սէնէմ ինչա օլընաճագ տըր :

— Միլլէթալալըղա վէ Մա- քէթոնիալըլար սաաղդ տօթ պուլընուպտէ սէնէլէրտէն պէրու մաթպուաթ ալէթինտէ ֆիտա- քեարանէ թիւրք մէզալիլինի միլլէլի միլլէմէտտինէյէ թանըթ մագտա օլան վէ Բիւ Արաւիսիւր մուհարըրի վէ միւտիրի պուլը- նան Մ. Բիւր Գիւյար իւշ կիւն մու- գատտէմ Սօթիայա թէշըրիթ պու- յուրուպ , վիւքէլա ըէյիսի վէ սայիր գէվաթը քէրամլէ միւլա- գաթ իթմիշ տիր :

— Եէնի թանղիմ օլընան պիր նիլալմամէ Ֆէլամ . Բիւնս հալ- ըթլէրինին իսմինէ տօղրուտան վէ եալուտ տօղալըտան հագարէթ իտէն կազէթա վէ սայիր նէշ- ըրաթըն ճէզալանաճագընը հիւքիւ իտէյօր :

ԱԳՈՍԻ ՇԱՐԳ

ճարօն տէվլէթի Բուսիայա վէրմիշ օլտըղը սօն նօթաքընըն ճէվապընը պէքլէմէքտէ տիր : Մէսէլէնին թէտղըր Չար պիլ զաթ քէնտիսի տէրէօտէ իթ- միշ օլուպ , հէր կիւն ֆէվգէլ- աաթ մէճլիս թէճէմմիւ իտիլմէք- տէ օլտըղը Բէթէրապուրկտան պիւտիրիլիշ տիր : Պիր թէլէ- կրաֆա նազարէն , ճարօնիանըն իտտաալարընա իգթիլպա վէրիւ- մէք իւզրէ՝ ամիրալ Ալէքսիէվէ թալիմաթ վէրիլիշ :

ճարօնիանըն մուսթաճըլ սու- ըթլէթէ Բուսիատան ճէվապ թա- լէպ իթմէքտէ օլտըղը թօքիօ- տան պիւտիրիլիշ տիր :

— Սէուլտան վէրիլէն պիր թէ- լէկրաֆա նազարէն , Բօրէա իմ- ըէրաթօրը Բուրիտտան 2000 ասքէր իսթէմիշ :

— Թիպէթ իւզրէրինն կէնտէ- ըրիլէն ինկիլիզ ասքէրինին գօ- մանտանը թիպէթ հիւքիւմէթի- նին պիր հիլէթի մուրալտաը թարաֆընտան գարշըլանուպ , միւլէքէրէյէ կէրիւշլիւշլէր . Մէշ- քիւր հէյէթին ըէյիսի պուլընան պիր թիպէթլի ժէնէրալ ալըր չարթլար թէքլիթի իլէ պէրա- պէր էկէր ինկիլիզ ասաքիրի տահա իլէրլիլէճէք օլալար , ճէպրէն կէրի սիւրիւլէճէքլէրի- նի թէհտիտ եօլլա իսթար իթ- միշ , վէ էկէր տօթմանն սուրէթ- տէ ինկիլիլէր կէրի չէթիլիլէր իսէ քէնտիլէրինն մէնֆաթլը շարթլար գապուլ իտէճէկիլի ժէնէրալ իլալէ իթմիշ տիր : Ինկիլիզ գօմանտանը ճէվապէն օ՝ եօլտա պիր հարէքթ իշին ըէկ կէճ օլտըղընը վէ սալհէն մէսէլէ հալլ օլընմատըղը թապ- տիրտէ՝ հէր պիր միւսատէ Բէյէ հալըր պուլնաաղընը պէյան իթմիշ , Լաւալար (կրօնաւոր) թիպէթ էհալիսինին թաաապը- նը թահըրդ վէ մուհարէպէյէ թէշլիթ իթմէքտէ իմիշլէր , ֆա- գաթ հիւքիւմէթ ինկիլիլէրին թէքլիթաթընա իգթիլպա վէր- մէք ֆիքըրինի թէրճիլ իթմէքտէ իլիշ :

ՄԻԻԹԵՆԷՎԻԹԵ

Լիվըրբուլտան վէ Հալլտան վէրիլէն հալաաիսաթ Բաաուգ ֆիաթը կիւն պէ կիւն արթմագ- տա օլտըղընը պիւտիրիյօրլար :

— Կէյէն կիւն «Ճօն Մօրիւրն» նամ պիր ինկիլիզ նագլիլէ վա- բօրը Սթանպուլ լիմանընտան Եօ- լա չըզար իքէն «Բօսթա» նամ պիր եունան վաբօրընըն պուլը- նընա չարբըլուպ , եանընտան եարըլմըշ վէ զարգ օլմաշ տըր : «Բօսթա» պիրալ եարէլէմիշ :

— Վիտին գաղապընտա Սթարա Բանիտա օրուշտինաաընտա Տրա- կանուլըն իսանէսինն աթէշ վէ-

րիւուպ, 6 քիշի ալէֆլէրլիշնտէ եանմըշ օլտըղը մահէլինտէն պիւտիրիլիշ տիր :

ՆՈՐ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Ամերիկայէ հոս փոխադրուելով, Չար Պօրիս փողոցին մէջ, Հայոց աղջկանց վարժարանին կից , հաստատած եմ գործատեղիս . կը պատրաստեմ ամերիկ- եան ճաշակաւ ընտիր լուսանկարներ : Գործիս մաքրութեան , եւ քիւնքու ա- ժանութեան համոզուելու համար կը բաւէ անգամ մը փորձել :

1-2 ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՃԸՐՆԸԻՆՅԱՆ

ԿԸ ՓԵՏՈՒԹԻ Պ. Վաղարշակ Բէ- նիւրճեան ընկ Ներկայացի , որ երեք տարի առաջ Սամսոն կը գտնուէր , հիմա անյայտ եղած է , արհեստով եագլման , կը խնդրուի ինչալին ուր , ողջ կամ մեռած ըլլալը իմաց տալ խմբագրութեանս :

Ազուն միւստէթ կազէթամըղը գապուլ իտուպտէ պու կիւնէ գա- տար պէտէլինի էօտէմէմիշ վէ իսթմէրի զիրտէ մուհարէր յալ- էշլաաըն պիւլա թէէլիլ իֆայի տէյն իթմէլէրի իսթար օլընլօր : Պօղոս Գասապ Գօղլուճա , Կէ Բիճեան Սէլիմ Գրիգոր Բարուշ Զօպան գույու Մուրաա Հ . Յարութիւն Շուլա Սարգիս Աճէմեան , Խաղիկ Զարարեան Գասապլը Մկրտիշ Խաչատուր Աթիաթ Յարութիւն Բարուշ Թօգճալար

ԹԻԻՃԱՐԻՑԻ

ՎԱՆԱՆ, 21 Յունուար	
ԶԱՆԻՐԷ	
ՊՈՒՂՏԱՅ	
Վալիս	54-59 լիպ. 8-41/10,50
Արապա	52-60 լիպ. 8,50/11. —
ԱՐԱՅ	
Վալիս 100 քիւ	8,75/8,80
Արապա 42-45 լիպ.	5 / 5-10
ԵՈՒԼԱՅ արապա 33/36 լպ.	4,80/5,20
Վալիս 100 քիւ	9,70-9 8)
ՖԱՍՈՒԼԵՆ	100 քիւ 17/18—
Արապա 100 քիւ	1-722
ՏՈՐԸ արապա	57/59 5,80 6,60
ԿՈՂՁ արապա	8 8/10-40
ՄԻՍԻՐ Վալիս	6-70/6-80
ԶԱՎՏԱՐ արապա	6,60-7,20
« Վալիս	6,40/6,90
Վալիս	48-55 լիպ. 6-6,70
Արապա 48/55 լիպ.	6-20/ 6-80
Կիւնտէ 80 —90 Վալիս վէ 150-200	
Արապա կէլմէքտէ Վալիս մուսմէլէսի	
նարթլէն 20 ֆր. արապա մուսմէլէսի	
նարթլէն 20—80:	
ՍԱՐԱՅԻԹԻ	
Նարթլէն 20, 65 ֆրանք	
Օսմ. լիւրաք 22, 90 ալթուն ֆրանք	
ՊԱԳԱԼԻԹԻ	
Վարնա ըրացաընտա պագալիւ- յալլէրին պու կիւն ֆիյաթը , ալթոյ ֆրանք իլէ :	
ԿԱՎԷ	1,90/2,10
ՇԷՔԷՐ Նէմէ	60
ՇԷՔԷՐ [քէսմէ] սանաղդ	31,40
Բիւրիւճ Ֆիլիպէ չուվալը	39, —
» ճարօն »	38,
» ինկիլիզ »	28, 50
» Բիլդ »	54 ֆր.
ԿԱՂ սանաղդ	11 70
ԶԷՅԻՆ Նաղդ քիւ	80 —90
ԵՈՒՄՈՒՐԹԱ 100 ատէտ	4,20—60
ԿՈՒՐՈՒ Իւզիւմ	27

Одговорникъ Н. Драгулевъ

печатница "Взаймность" — Варна.